

A szervezett emlőszűréseken való megjelenés és távolmaradás motívumainak szakirodalmi áttekintése

*Éliás Zsuzsanna, Tancsics Dóra, Tóth Balázs, Vajda Réka,
Sélleyné Gyuró Monika*

Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségbiztosítási Intézet, Pécs

Összefoglalás

Célkitűzés: Dolgozatunk célja annak áttekintése, hogy a külföldi és hazai irodalomban közölt kutatások milyen eredményekkel jártak a szervezett mammográfiai szűrésekről való távolmaradás okai tekintetében.

Adatok és módszerek: A „non-attendance”, illetve a „szervezett mammográfiai szűrés” kulcsszavakra való, a Pubmed/Medline rendszerben való keresés eredményeképpen kapott külföldi és az elektronikus adatbázisokban fellelhető hazai irodalom meghatározott, szociológiai szempontú áttekintése, és az ott közölt eredmények értelmezése.

Eredmények: A mellrákszűrésen való megjelenés és távolmaradás motívumait vizsgáló kutatások eredményei a szociológiai szempontú megközelítés számára azt erősítik, hogy a várakozásokkal ellentétben, a szűrővizsgálatban való részvételt nem elsősorban és nem csak az egyén szocio-demográfiai, szocio-ökonómiai jellemzői határozzák meg. Az egyén érdekérvényesítési képessége más tényezők befolyásolásán keresztül hat a vizsgálaton való részvételre. A kutatások megerősítik, hogy a korábbi tapasztalatok, a háziorvosi ajánlás sokkal erősebb tényezőként hatnak a megjelenési hajlandóságra. Ugyanakkor arra is rámutatnak az eredmények, hogy országonként, kultúrákként más és más tényezők, eltérő erővel befolyásolják a szűrésen való megjelenést, illetve távolmaradást.

Következtetés: A szervezett mellrákszűréseken való 70%-os megjelenési arány, illetve 30 %-os halálozás csökkenés eléréséhez szükségesnek látszik, hogy a továbbiakban kerüljön sor a megjelenés motivációira ható tényezők vizsgálatára, akár kisebb területi egységet figyelembe véve, megyei, kistérségi vagy települési szinten.

Kulcsszavak: szervezett mammográfiai szűrés, szűréstől való távolmaradás, szociológiai jellemzők, prediktív tényezők

Predictors of attendance and non-attendance of organized mammography screening: a literature review

Summary

Objectives: The aim of our study is to perform a literature review to analyse the predictors of non-attendance of mammography screening.

Data and methods: We performed a Pubmed/Medline literature search for „non-attendance” and „organized mammography screening”. Both international and Hungarian publication deriving from that search were analysed from sociological point of view.

Results: The results from studies, analysing the attendance and non-attendance of mammography screening can strengthen the sociological approach considering that the attendance is determined not only by the socio-demographic and socio-economic characteristics of patients. The advocacy of individual patients can influence the attendance on mammography screening through other factors. Studies confirmed that the previous experience, the GP's recommendation is much more powerful factors for the willingness of attendance. However, the results also showed that according to countries, cultures different factors, with different force influence the attendance of screening, and absenteeism.

Conclusions: In order to achieve the 70 % attendance rate or 30 % decrease in breast cancer mortality it is important to perform a more detailed analysis of predictors of attendance, even taking into account the smaller territorial units, provincial, regional or local level.

Keywords: organized mammography screening, non-attendance, social characteristics, predictors

Irodalom:

1. Autier P, Boniol M, La Vecchia C, Vatten L, Gavin A, Héry C, Heanue M. Disparities in breast cancer mortality trends between 30 European countries: retrospective trend analysis of WHO mortality database. *BMJ*. **2010**;341:c3620.
2. Péntek Z. A mammográfiás emlőszűrés nemzetközi és hazai tapasztalatai *LAM* **2002**;12(4):232-4.
3. 46/2003. (IV. 16.) OGY határozat az Egészség Évtizedének Johan Béla Nemzeti Programjáról
4. Boncz I, Sebestyén A. Economy and mortality in Eastern and Western Europe between 1945-1990: the largest medical trial of history. *Int J Epidemiol*. **2006**; 35(3):796-797.
5. Boncz I, Sebestyén A, Dobrossy L, Otto S. The role of immunochemical testing for colorectal cancer. *Lancet Oncol*. **2006**; 7(5):363-364.
6. Kriszbacher I, Koppan M, Bodis J. Inflammation, atherosclerosis, and coronary artery disease. *N Engl J Med*. **2005**;353(4):429-30.
7. Boncz I, Sebestyén A, Pinter I, Betlehem J, Kriszbacher I, Csere T, Mangel L, Bodis J. Age-group specific gap between treatment cost of and mortality due to breast and colorectal cancer. *J Clin Oncol*. **2007**; 25(28): 4501-4502.
8. Boncz I. Prevention of cervical cancer in low-resource settings. *JAMA*, **2006**; 295(11):1248.
9. Bodis J, Sulyok E, Ertl T, Varga L, Hartmann G, Csaba IF. Methyldopa in pregnancy hypertension and the newborn. *Lancet*. **1982**;2(8296):498-9
10. Boncz I, Sebestyén A, Dobrossy L, Péntek Z, Budai A, Kovács A, Dozsa C, Ember I. The organization and results of first screening round of the Hungarian nationwide organised breast cancer screening programme. *Ann Oncol*. **2007**; 18(4):795-799.
11. Boncz I. Organized nationwide breast cancer screening programme was introduced in Hungary in 2002. *Swiss Med Wkly*. **2006**; 136(19-20):328.
12. Boncz I, Sebestyén A, Pinter I, Battyányi I, Ember I. The effect of an organized, nationwide breast cancer screening programme on non-organized mammography activities. *J Med Screen*. **2008**; 15(1):14-17.
13. Boncz I, Sebestyén A, Ember I. Organized, nationwide cervical cancer screening programme in Hungary. *Gynecol Oncol*, **2007**; 106(1):272-273.
14. Boncz I, Brodszky V, Péntek M, Ágoston I, Nagy Zs, Kárpáti K, Kriszbacher I, Fuszek P, Gulácsi L. The disease burden of colorectal cancer in Hungary. *Eur J Health Econ*. **2010**; 10(S1): S35-S40.
15. Oláh A. Az ápolói készségek fejlesztése az egyetemi szintű képzésben. *Egészségügyi menedzsment*. **2003**; 5(4):74-77.
16. Gulácsi L, Vas G, Pinter I, Kriszbacher I. Colorectal cancer screening policy in Hungary. *Int J Technol Assess Health Care*. **2009**; 25(1):109-110.
17. Boncz I, Sebestyén A. Financial deficits in the health services of the UK and Hungary. *Lancet*. **2006**; 368(9539):917-918.
18. Gaal P, Szigeti S, Csere M, Gaskins M, Panteli D. Hungary health system review. *Health Syst Transit*. **2011**;13(5):1-266.
19. Boncz I, Dozsa C, Kalo Z, Nagy L, Borcsék B, Brandtmüller A, Betlehem J, Sebestyén A, Gulácsi L. Development of health economics in Hungary between 1990-2006. *Eur J Health Econ*. **2006**; 7(S1):4-6.
20. Boncz I, Nagy J, Sebestyén A, Korösi L. Financing of health care services in Hungary. *Eur J Health Econ*. **2004**; 5(3): 252-258.
21. Betlehem J, Boncz I, Kriszbacher I, Oláh A, Bodis J. The Export of Nurses from Europe to the United States. *Am J Public Health*. **2007**; 97(12):2119.
22. Ágoston I, Sándor J, Kárpáti K, Péntek M. Economic considerations of HPV vaccination. *Prev Med*. **2010**;50(1-2):93.
23. Sebestyén A, Boncz I, Sándor J, Nyarady J. Response to an Article in the June 2006 issue of *Medical Care*. *Med Care*. **2006**; 44(12):1148.
24. Betlehem J. Az egészségügyi szakdolgozók humán erőforrás helyzetének főbb jellemzői 2012-ben. *Népegészségügy*. **2012**; 90(2):77-83.
25. Sebestyén A, Boncz I, Tóth F. Intra-operative femoral head vascularity assessment: An innovative and simple technique. *Indian J Orthop*. **2012**;46(1):114-5.
26. Boncz I, Nagy J. A Homogén Betegségcsoportok (HBCS) rendszerének 10 éves tapasztalatai finanszírozói oldalról. *Egészségügyi Menedzsment*. **2003**; 5(2): 21-27.
27. Gulácsi L, Brodszky V, Péntek M, Varga Sz, Vas G, Boncz I. History of health technology assessment in Hungary. *Int J Technol Assess Health Care*. **2009**; 25(S1):120-126.
28. Kovács A, Döbrössy L, Budai A, Boncz I, Cornides Á. Cervical screening in Hungary: why does the „English model” work but the „Hungarian model” does not ? *Eur J Gynaecol Oncol*, **2008**; 29(1): 5-9.
29. Boncz I, Sebestyén A, Döbrössy L, Péntek Z, Kovács A, Budai A, Kövi R, Ember I. A szervezett emlőszűrés program második ciklusának (2004-2005.) részvételi arányai. *Orv Hetil*. **2008**, 149(32): 1491-1498.

30. Esteva M, Ripoll J, Leiva A, Sánchez-Contador C, Collado F. Determinants of non attendance to mammography program in a region with high voluntary health insurance coverage. *BMC Public Health*. **2008**;8:387.
31. Lagerlund M, Sparén P, Thurffjell E, Ekblom A, Lambe M. Predictors of non-attendance in a population-based mammography screening programme; socio-demographic factors and aspects of health behaviour *Eur J Cancer Prev*. **2000**;9(1):25-33.
32. McNoe B, Richardson AK, Elwood JM. Factors affecting participation in mammography screening *N Z Med J*. **1996**;109(1030):359-61.
33. Sutton S, Bickler G, Sancho-Aldridge J, Saidi G. Prospective study of predictors of attendance for breast screening in inner London. *J Epidemiol Community Health*. **1994**;48(1):65-73.
34. Meissner HI, Breen N, Taubman ML, Vernon SW, Graubard BI. Which women aren't getting mammograms and why? (United States). *Cancer Causes Control*. **2007**;18(1):61-70.
35. Drossaert CH, Boer H, Seydel ER. Monitoring women's experiences during three rounds of breast cancer screening: results from a longitudinal study. *J Med Screen*. **2002**;9(4):168-75.
36. ANOVA 2003 A lakossági emlőszűrésen való részvétel motivációi http://antsz.hu/szures/m02_eredmenyek.pdf, http://antsz.hu/szures/m03_fuggelek.pdf letöltés: **2011**.jan.26.Szombathely
37. Lidbrink E, Frisell J, Brandberg Y, Rosendahl I, Rutqvist LE. Nonattendance in the Stockholm mammography screening trial: relative mortality and reasons for nonattendance. *Breast Cancer Res Treat*. **1995**;35(3):267-75.
38. Peeters PH, Verbeek AL, Hendriks JH, van Bon MJ. Screening for breast cancer in Nijmegen. Report of 6 screening rounds, 1975-1986. *Int J Cancer*. **1989** Feb 15;43(2):226-30.
39. O'Byrne AM, Kavanagh AM, Ugoni A, Diver F.. Predictors of non-attendance for second round mammography in an Australian mammographic screening programme *J Med Screen* **2000**;7:190-194
40. Fink R, Shapiro S, Roester R. Impact of efforts to increase participation in repetitive screenings for early breast cancer detection. *Am J Public Health*. **1972**;62(3):328-36.
41. Zackrisson S, Lindström M, Moghaddassi M, Andersson I, Janzon L. Social predictors of non-attendance in an urban mammographic screening programme: a multilevel analysis. *Scand J Public Health*. **2007**;35(5):548-54.
42. Elwood M, McNoe B, Smith T, Bandaranayake M, Doyle TC. Once is enough: why some women do not continue to participate in a breast cancer screening programme. *N Z Med J* **1998**;111:180-3.
43. Eisinger F, Blay JY, Morère JF, Rixe O, Calazel-Benque A, Cals L, Coscas Y, Dolbeault S, Namer M, Serin D, Roussel C, Pivot X; EDIFICE Committee.. Cancer screening in France: subjects' and physicians' attitudes *Cancer Causes Control*. 2008; 19(4): 431-434.
44. Rimer BK, Kasper Keintz M, Kessler HB, Engstrom PF, Rosan JR: Why women resist screening mammography: patient related barriers. *Radiology*. **1989**; 172: 243-246.
45. Lerman C, Rimer B, Trock B, Balshem A, Engstrom PF. Factors associated with repeat adherence to breast cancer screening. *Prev Med*. **1990**; 19 (3): 279-90.
46. Boncz I, Sebestyén A, Gulácsi L, Pál M, Dózsa Cs. Az emlőrákszűrések egészség-gazdaságtani elemzése. *Magy Onkol*. **2003**; 47(2): 149-154.
47. Boncz I, Sebestyén A. Health services research in Hungary. *Med J Australia*. **2006**; 184(12): 646-647.
48. Boncz I, Sebestyén A, Pál M, Sándor J, Ember I. A méhnyakrák szűrések egészség-gazdaságtani elemzése. *Orv Hetil*. **2003**; 144(15): 713-717.
49. Boncz I, Sebestyén A, Dózsa Cs, Pál M, Sándor J, Palásti J, Betlehem J, Ember I. A colorectalis szűrések egészség-gazdaságtani elemzése. *Magy Onkol*. **2004**; 48(2): 111-115.
50. Boncz I, Németh M, Orosz E, Endrei D, Molics B, Ottó S. FIT performance in early-stage colorectal cancer-letter. *Cancer Epidemiol Biomarkers Prev*. **2011**;20(7):1562.
51. Kriszbacher I, Olah A, Bodis J, Boncz I. Health sciences research in Hungary. *CMAJ*. **2007**; 176(6):809-812.
52. Jozsa R, Halberg F, Olah A, Amory-Mazaudin C, et al. Chronomics, neuroendocrine feedsideways and the recording and consulting of nowcasts-forecasts of geomagnetics. *Biomed Pharmacother*. **2005**;59(1):24-30.
53. Bethlehem J, Kukla A, Deutsch K, Marton-Simora J, Nagy G. The changing face of European healthcare education: The Hungarian experience. *Nurse Educ Today*. **2009**;29(2):240-245.
54. Bethlehem J. Hungary is already seeing an exodus of nursing staff. *Nursing Times*. **2003**; 99(14-5):17-23.
55. Olah A, Jozsa R, Csernus V, Sandor J, Muller A, Zeman M, Hoogerwerf W, Cornelissen G, Halberg F. Stress, geomagnetic disturbance, infradian and circadian sampling for circulating corticosterone and models of human depression? *Neurotox Res*. **2008**; 13(2):85-96.
56. Olah A, Bethlehem J, Muller A, Jozsa R. Possible application of animal models for the long-term investigation of shift work of healthcare professionals. *J Perinat Neonatal Nurs*. **2008**;22(3):175-176.

57. Ujvarine AS, Zrinyi M, Toth H, Zekanyne IR, Szogedi I, Betlehem J. Intent to stay in nursing: internal and external migration in Hungary. *J Clin Nurs*. **2011**;20(5-6):882-891.
58. Józsa R, Olah A, Cornélissen G, Csernus V, et al. Circadian and extracircadian exploration during daytime hours of circulating corticosterone and other endocrine chronomes. *Biomed Pharmacother*. **2005**; 59(S1):S109-S116.
59. Palfi I, Nemeth K, Kerekes Z, Kallai J, Betlehem J. The role of burnout among Hungarian nurses. *Int J Nurs Pract*. **2008**;14(1):19-25.
60. Betlehem J. Átalakuló egészség tudományi felsőoktatás. *Nővér*. **2005**; 18(4):27-31.
61. Rutter DR, Calnan M, Field S, Vaile MSB. Predicting reattendance in the second round of the UK National Breast Screening Programme: a prospective 3-year longitudinal analysis, *The Breast*, **1997**; 6, 120-125.